

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen augustus - oktober 2015

Luc Van Schoor

Zoals gebruikelijk bespreken we in dit 3-maandelijks verslag de meest opvallende vogelwaarnemingen in de ARDEA-regio. Daarbij zijn ook meerdere gegevens van de 10de herfsttrektellingen Hobokense Polder vervat. Tijdens deze periode werden in totaal 2166 vogelwaarnemingen ingevoerd door 99 waarnemers. Het aantal waarnemingen lag beduidend lager in vergelijking met dezelfde periode van vorig jaar (6872 waarnemingen). Onder de waarnemers waren deze keer Peter Bastiaensen en Tim Vochten de koplopers met respectievelijk 178 en 173 ingevoerde waarnemingen.

We beperken ons tot de voornaamste soorten, tenzij de gewone soorten in ongewone aantallen werden vastgesteld. Bij zeldzamere en/of kwetsbare soorten wordt een selectie van gebieden weergegeven waar deze gezien zijn. Dit geeft ruimte om "echt bijzondere" waarnemingen integraal op te nemen. Bij het samenstellen van het vogelverslag trachten we steeds de exacte gegevens in beeld te brengen maar een missing is nooit uitgesloten. Geef gerust een seintje aan luc.vanschoor@scarlet.be als je een foutje ontdekt. Voor raadpleging voor alle dagelijks

ingevoerde waarnemingen in de regio, verwijs ik graag naar de ARDEA website: www.hobokensepolder.be/vwgardea/waarnemingen.html Verder kan je ook terecht op de ARDEA blog voor meer info over onze projecten en activiteiten. Daarbij is jouw inbreng, hoe klein ook, voor onze vogelwerkgroep van groot belang. Geef daarom je waarnemingen in op waarnemingen.be. Doen !!

10de Herfsttrektelling Hob. Polder: 3 tot 31 oktober

Onder impuls van een ideeënrijke Joris Van Reusel is de viering van 10 jaar trektellen op onze vertrouwde Scheldedijk, op 3 oktober, tevens Eu-

robirdwatch simultaantelling, zeker niet onopgemerkt voorbijgegaan. De 21 deelnemers (15 tellers en 6 bezoekers) werden onder de versierde "parasol" stand door Joris en Elena onthaald op een bijzonder geslaagde receptie met o.a. heerlijke bubbels en een pracht van een feesttaart die erg gesmaakt werden. Als aandenken aan deze 10de trektelling gaf Joris een speciale vogelcard uit. en bracht hij een passend gedicht ten gehore. Zoon Mauro maakte voor de schrijver van dit verslag een leuk en origineel aandenken: een ingekaderde, zelf gemaakte situatietekening van de telpost.

Dat er naast het feestgedruis nog voldoende aandacht was voor doortrekkende vogels kan je elders in dit verslag lezen. Ondanks de hoopvolle start brachten deze herfsttrektellingen duidelijk een stuk minder trekvogels voor de kijker dan vorig jaar, nl 26.550 ex (op 77 teluren) tegen 102.754 (101 teluren) Zelfs omgerekend naar een gelijk aantal teluren als in 2014 zouden deze herfsttrektellingen in vergelijking met vorig jaar slechts 35% van het totaal aantal getelde vogels opleveren. Het lage aantal trekvogels langs telpost Hobokense Polder was geen alleenstaand feit. In gans het land lag het aantal getelde vogels gevoelig lager dan vorig jaar. Tijdens de Eurobirdwatch tellingen op 3-4 oktober werden nauwelijks 75.000 vogels gezien, terwijl het telweekend van vorig jaar

298.000 vogels opracht, goed voor een Belgisch record.

Het weer speelt altijd een cruciale rol voor de vogeltrek. Oktober kende een opvallende afwisseling van koude en zachtere perioden. Het begin van de maand verliep onder invloed van een hogedrukgebied droog en zonnig, waarbij de temperatuur iets onder normaal lag. Vanaf 5 oktober kwam een lagedrukgebied naderbij en kregen we met een zuidelijke stroming te maken. Deze voerde zachtere lucht aan maar ook bewolking en neerslag. Vanaf 11 oktober kreeg opnieuw een hogedrukgebied het voor het zeggen en kwamen we in een noordoostelijke stroming terecht die koude lucht aanvoerde. De temperatuur zakte tot ruim onder normaal en een stevige wind maakte dat het nog kouder aanvoelde. Met een rugwind vliegen vogels soms zeer hoog over, zodat ze vaak onzichtbaar zijn voor de waarnemer. Bij (te) zacht weer hebben ze dan weer geen haast om verder zuidwaarts te trekken.

Tijdens deze herfsttrektellingen noeterden we nieuwe dagrecords van volgende soorten :

Lepelaar 14 ex. 10/10
Indische gans 2 ex. 13/10
Grote Can. gans 177 ex. 7/10
Toendrarietgans 12 ex. 29/10 (evenaring dagrecord)

Bij de andere opvallende waarnemingen vermelden we: **923 aalscholvers** op 25/10, **23 bergenden** op 29/10, **93 witte kwikstaarten** op 9/10, **589 kramsvogels** op 27/10, **125 kneus** op 9/10 en een **ortolaan** op 4/10

Soortenbespreking:

Van **kleine zilverreiger** werden begin oktober tijdens de trektellingen HP ingegeven: van overvliegende vogels langs de Schelde en over Burcht :

10/10 1 ex naar Z (LVS, JP)
 12/10 2 ex naar N (LVS)
 27/10 1 ex naar Z (LVS, SH)
 30/10 1 ex naar Z (LVS)

Grote zilverreigers waren gedurende de ganse periode te zien in de HP en langs de Schelde. In augustus en september pleisterden of foera-

Roerdomp - Guy Borremans

geerden regelmatig 1 of 2 vogels op het Broekskot in de HP, op 1/10 zelfs 3 ex (AVL, DJ, KVL, GB, SVB, FM, ADe, GG, RD, WVS, JS, JVR, WM, BM). In oktober werd tijdens trektellingen in de HP telkens 1 overvliegende vogel waargenomen (JP, LA, LVS; DJ, AS, PB). Voorts vloog er ook nog een ex op 28/10 over Kasteelpark Den Brandt (JVW).

Vermoedelijk éénzelfde **roerdomp** werd op 8/8 en 14/8 waargenomen op het Broekskot in de HP (KVL, GB). Een derde waarneming betreft een vogel die op 27/10 op dezelfde plaats over het water vloog, en zich nadien vanuit het riet enkele keren loeiend liet horen (SH). Vermits roerdampen er meestal een verdoken levenswijze op na houden, is het niet uitgesloten dat de vogel gans de periode in de HP vertoefde.

Op doortrek overnachtende **ooievaars** waren te zien op Fruithof in Hove, 2 ex op 10/8 tot 11/8 (JVB, NC). Op 30/8 telde men over heel Hove 23 ex, zittend op daken, vooral geconcentreerd rond Geelhandlaan en voetbalveld Hove Sport, maar ook 1 op de kerktoren. Eerder die avond trokken een groep van 40-tal ooievaars over de luchthaven van Deurne, en bleef er een groep rusten op de verlichtingspalen langs de Krijgsbaan (LJ)

Op 8/8 en 24/8 zat er telkens een

lepelaar op het Broekskot HP (AVL, CVL, RD, WVS). Op 14/1 vloog er een groepje van 12 ex over de Antwerpse ring ter hoogte van het Nachtegaalpark (GG). De 2 andere waarnemingen betroffen overvliegende groepjes tijdens trektellingen langs de HP: 13 ex waarbij 4 adult en 9 juv. op 10/10 en 5 ex (4 naar Z en 1 naar N) op 11/10.

Toendrarietganzen vlogen tijdens twee trektellingen langs de Schelde te Hoboken over: op 3/10, 3 ex. en op 29/10 een groepje van 12 ex (LVS, JP).

Op 25/10 trokken 8 **kleine zwanen** over Umicore-Moretusburg/Hoboken. Deze werden waargenomen vanaf trektelpost Kruikebeke (WVG)

Op 31/10 ontdekten we tijdens de trektelling HP ter hoogte van Zwijndrecht een juv **ruigpootbuizerd**, die samen met 3 buizerds al opschroevend, richting ZW vloog (LVS, Kathy Delange, JP, Maarten Mortier). Was dit mogelijk dezelfde juveniele vogel die vanaf 3 november op Blokkersdijk-LO pleisterde of was het een doortrekker?

Een juveniele **havik** vloog op 17/8 laag over Broekskot in de HP (SVB)

De enige ingevoerde waarneming van **rode wouw** betrof een vogel die op 29/9 ter hoogte van Permeke/

Ooievaars op verlichtingspalen - Leo Janssen

Boomsesteenweg, Wilrijk overvloedig naar Zuid.

Vermits de meeste **wespendieven** in augustus doorvliegen, ontbreken ze tijdens de trektellingen in de Hobokense Polder. Ze vliegen met meewind dikwijls zeer hoog en ongezien over.

16/8: 1 ex nabij Klaverblad (Wilrijk-Hemiksem) (Peter H)

18/8: 1 ex over Fort 6, Wilrijk (Stijn Baeten)

13/9: 1 ex over Schoonselhof, Antwerpen (Maarten Mortier)

22/8: 1 ex over Hove (Julien Dua)

De onzekere waarneming van 3 rondvliegende en roepende roofvogels boven de HP betreft vrijwel zeker buizerds (GG).

Het gaat niet goed met de **blauwe kiekendief** in NW Europa en Nederland in het bijzonder, waar de soort prominent de lijst van bedreigde broedvogels aanvoert. De voormalige bolwerken op de Waddeneilanden zijn zo goed als verlaten. Alleen in het Oost-Groningse akkerbouwgebied is een vrij nieuwe kleine vestiging (3 koppels). Deze achteruitgang weerspiegelt zich ook in de resultaten van de trektellingen met slechts 2 waarnemingen in oktober: 23/10 en 31/10, telkens een wijfje.

Tussen 23/8 en 18/10 werden 12 **slechtvalken**, zowel adulte als juv. waargenomen, vooral in de buurt van Umicore, Hoboken, op de toren van

de Christus Koningkerk, Antwerpen waar 2 ex pleisteren op 25/8 (JVR, DH, MVR, MDH) bij Umicore-Moretusburg (JP) en langs de Schelde waar tijdens de jaarlijkse Eurobirdwatch simultaantelling een juv vogel pal richting ZW doorvloedig, vermoedelijk een doortrekker (LVS, ML JP, DJ, PB,LA),

Een **smelleken** vloog tijdens de trektelling van 10/10 richting ZW over de Hobokense Polder (LVS, JP, AS, KT).

Gedurende de ganse periode werden **waterrallen** gehoord en uitzonderlijk ook eens gezien in de HP.

Vermeldenswaardig is dat er een foto werd gemaakt van deze vrijwel steeds verborgen levende vogel (AD)

Dank zij een opname door een cameraval werd een **houtsnip** in de HP vastgesteld op 14/10 (BM). Duidt deze enige waarneming op een terugval van deze soort of is dit toeval ?

Vanaf 12 oktober (of reeds vroeger?) pleisterde een adulte **geelpootmeeuw** langs de linker Schelde-oever te Burcht. Op 31/10 kreeg ze het gezelschap van een juveniele vogel. De geelpootmeeuw is in het Middellandse Zeegebied de vervanger van onze zilvermeeuw.

Een doortrekkende **zomertortel**

vloog op 8/8 langs de E19 bij Edegem (LVS). Deze sterk bedreigde tortel is als broedvogel verdwenen uit onze regio en wordt de laatste jaren nog nauwelijks op doortrek waargenomen.

Op 14/8 zat een **kerkuil** naast de Nafteweg, Antwerpen (KW) en op Fort 7 in Wilrijk werden begin oktober weer braakballen gevonden (VDS).

Stenuilen werden gedurende deze drie maanden 7x gezien of gehoord in de Groenenhoek-Klaverblad (PH) en in Fruithof-Hove (SVB).

De **bosuil** werd op 7 plaatsen in de regio waargenomen.

Omgeving Arendsnest/Edegem zowel man als wijfje roepend op 28/9 (KV), Fort V-Edegem op 9/8, 10/10 en 11/10 (DDK, WVA, MH), Boniverlei-Edegem, 30/9, 1/10 en 29/10 (WST)

Boechoutsesteenweg, Hove 3/9 (SVB) en 2 mannetjes tegen elkaar oproepend op 15/10 (JVB).

Schoonselhof-Antwerpen op 5/10 (PH) en op 10/10 in dezelfde omgeving (Electronicalaan) een dode vogel als verkeersslachtoffer (RdB en KV) en tenslotte Fort VI -Wilrijk op 28/10 (KL).

Een **velduil** vloog over Hobokense Polder Zuid op 16/10 (PB, MM), een mogelijk ex. werd op 25/10 opgestoten nabij Aquafin, Antwerpen Zuid (PB) en mogelijk vloog dezelfde vogel op 28/10 tijdens de trektelling Hobokense Polder over Petroleum Zuid en de Schelde (LVS, MM).

Na een terugval in 2013 zit de populatie van **ijsvogel** duidelijk in de lift. Getuige daarvan de 54 waarnemingen gedurende de ganse periode in de volgende gebieden: het ging meestal om 1 ex en een enkele keer om 2 ex.

Hobokense Polder: (BM, ML, KS, FM, AVL, DJ, JVR, SH, PB, LVS, MM, JP, BM)

Romeinse Put-Edegem (RB)

Fort 6-Wilrijk (JS, SB, TV)

Fort 7-Wilrijk (AW)

Fort 5-Edegem (SB, WVA)

Keltenheuvel-Edegem (WVA)

Vijver Polderstad-Hoboken (ML)

Fruithout e.o. Hove (SVB)

Roodborsttapuit wordt in onze regio op trek weinig waargenomen en we betwijfelen of deze soort er nog broedt.

2/10: 2 ex Fruithof-Hove (SVB).

10/10: 1 man in Groen Neerland-Wilrijk (MM)

18/10: 1 man aan Petroleumkaai,-Antwerpen (LA)

Op doortrek pleisterende **paapjes** werden gezien op 2 plaatsen: 2 ex op 24/8 in het Schoonselhof, Antwerpen (RV) en 4 ex. die van 11 t/m 14/9 vanaf oude zonnebloemstengels op vliegjes joegen in een ruigte aan het Fruithof-Hove (SVB)

De Hobokense Polder is het enige gebied binnen de ARDEA regio waar **Cetti's zanger** voorkomt. Tussen 20/9 en 18/10 werd daar een zingende vogel waargenomen (WM en BM).

Gezien de verspreiding van Broekskot tot Naftaweg betreft het zeker verschillende vogels. Zal dit in 2016 resulteren in meerdere territoria? We zijn benieuwd.

Op 28/10 werd nabij de Groenenhoek op de grens Wilrijk/Hemiksem een foegarerende **bladkoning** ontdekt in een groepje met vuurgoudhaan en pimpelmees (PH). Op 26/10 wordt een kortstondig roepende bladkoning in Hove gehoord (SVB)

De enige waarneming van **bonte vliegvanger** betrof een pleisterend wijffe op 12/9 in een tuin van de Rombaut Keldermanstraat te Edegem (MH).

Er werden in totaal 9 ex overvliegende **appelvinken** waargenomen. De enige waarneming in augustus betrof 1 ex die vanaf Fort 7 in Wilrijk wegvloog op 31/8 (LVS). Op 21/9 en 3/10 vloog telkens een vogel over de HP (BP en LVS). De 6 overige vogels werden waargenomen tussen 25 en 27 oktober met 2 ex Campus 3-Eiken-Wilrijk (JE). 1 ex. over station Hove (SVB) en 3 ex. over het Middelheimpark (LSc).

Er werden in totaal 26 **barmsijzen** waargenomen in oktober. Het ging bijna steeds over overvliegende vo-

Groen Neerland-Wilrijk (JS, LSi)
Kasteelvijver Den Brandt - Antwerpen (JV)

Scheldeveer Hoboken (NS)
Mastvest-Kiel (SH)

Private tuin Eglantier-Hove (SVA)

Roepende en foeragerende **kleine bonte spechten** waren te zien en te horen op 1/9 nabij het Gemeentepark te Hove (J D), vanaf half september tot eind oktober een 6-tal waarnemingen in de Hobokense Polder en langs de Scheldeoever tijdens de trektellingen (WM, LA, LVS, JC, MM, JP, KT, AS, PB) en in Fort 6 in Wilrijk op 5/10 (TV).

Het aantal **boomleeuweriken** dat in oktober over de HP trok lag met slechts 8 ex. een stuk lager dan langs de trektelposten van landelijke gebieden in het oosten van Antwerpen (LVS, JP). Deze soort schijnt op trek zoveel mogelijk grootstedelijke agglomeraties te vermijden. Verder ook nog 9 ex. op 10/10 over Boechoutsesteenweg-Hove (SVB), 2 ex. op 11/10 over de tuintelpost te Edegem (LJ), 8 ex. en 8 ex. omgeving Steytelinckpark-Wilrijk (JP).

Doortrekkende **oeverzwaluwen** vlogen op 23/8 en 28/8 met respectievelijk 3 en 16 ex over en langs de Hobokense Polder (BM, DJ). Gezien oeverzwaluwen tijdens de trek gezamenlijk in rietvelden overnachten, is

het niet uitgesloten dat dit ook in de HP gebeurt.

De **duinpieper** is een schaarse doortrekker, die binnen de regio 1 x roepend werd waargenomen op 28/8 over de Appelkantstraat in Hove (SVB). Tijdens dezelfde periode pleisterden tot 4 ex. op de ruigtes van de autobusfabriek Van Hool te Koningshooikt in vogelvlucht op zowat ca. 10 km ten ZO van Hove (JP, GD e.a.).

In oktober werden tijdens 6 trektellingen in totaal 12 **waterpiepers** waargenomen langs de HP (LVS, JP, AS, KT).

Een **matkop** werd in sept/okt op 4 dagen (11/9, 20/9, 11/10, 18/10) waargenomen in de buurt van het spoorwegpad en oostelijk deel van het populierenbos in de Hobokense Polder (WM, BM).

Met een totaal van 11 **beflijsters** werden in oktober een stuk minder vogels gezien dan vorig jaar (2014: 39 ex). Het betrof uitsluitend overtrekkende vogels tijdens de trektellingen langs de HP (LVS).

De landelijke cijfers vertonen dezelfde tendens met 224 doortrekkende beflijsters tegenover 823 vorig jaar in oktober.

Een **tapuit** pleisterde op 8/9 in Groen Neerland (RV).

gels waaronder 10 ex. op 3/10 op de grens Hove/Kontich (KM).

Tussen 21 en 31 oktober werden 15 vogels gezien in en langs de Hobokense Polder tijdens de trektellingen (LVS, JP) en tenslotte 1 vogel over Kasteelpark Den Brandt (JV)

Solitair overvliegende **kruisbekken** waren te zien nabij Hof ter Linden in Edegem op 30/9 (LJ), op 3/9 over Kasteelpark Den Brandt (JV) en over Hobokense Polder op 17/10 (LVS, JP). Een groepje van 3 ex vloog op 3/10 over de grens Hove-Kontich (KM) en 5 ex over HP op 18/10 (LVS).

De **Europese kanaries** die in NW Europa broeden, trekken vooral in oktober in kleine aantallen door. Het betreft meestal één exemplaar, zo ook op 30/10 nabij de Wilrijkse Pleinen-Antwerpen (JV).

Op 27/10 vloog een mannetje **geelgors** en op 4/10 een **ortolaan** over de trektelpost Hobokense Polder (LVS). Dit was de 3e waarneming van deze zeldzame gors op 10 jaar trektellen.

De **ringmus** werd slechts op twee dagen waargenomen: op 9/10 3 ex. en op 3/10 1 ex, telkens langs telpost Hobokense Polder overvliegend (LVS).

Het aantal ringmussen is de laatste 30 jaar in zowat heel West-Europa fors afgenomen. Ook in België volgde eind jaren tachtig de daling, die in omringende landen al in het begin van de jaren tachtig was opgemerkt. De veranderingen in de landbouw, met het vervangen van graanteelt door maïscultuur, het opruimen van heggen en houtwallen en grootschalig gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen zorgen voor een platteland dat steeds minder geschikt is voor veel diersoorten, waaronder de ringmus.

Sommige vogels zwerven in de winter rond en kunnen tot in Frankrijk belanden. Het merendeel van de overgebleven broedvogels is echter standvogel.

Waarnemers:

Ade André Delier

Waterral - Anne d' Hooghe

AD	Ann d'Hooghe	RD	Ronny Deckers
AS	Anna Schneider	RdB	Robin du Bois
AVL	André Van Langenhove	SB	Stijn Baeten
AW	Arthus Wuyts	SH	Stefanie Hannes
BM	Bert Mertens	SVA	Sofie Van den Audenaerde
BP	Bram Piot	SVB	Steven Van den Bussche
DDK	Daan De Keukeleire	TV	Tim Vochten
DJ	Danny Jonckheere	VDS	Veerle De Saedeleer
FM	F Maes	WM	Wim Mertens
GB	Guy Borremans	WSt	Wim Stappers
GD	Gerald Driessen	WVA	Wouter Van Assche
GG	Gert Govaerts,	WVS	Walter Van Spaendonk
JC	Johan Claessens		
JD	Julien Dua		
JE	Joris Elst		
JP	Joachim Pintens		
JS	Jos Simons		
JVB	Jan Van den Bussche		
JVR	Joris Van Reusel		
JVw	Jan Vanwynsberghe		
KL	Kathleen Leemans		
KM	Koen Maes		
KS	Koen Schelkens		
KT	Karen Tuytens		
KV	Kris Vos		
KVL	Kris Van Liefveringhe,		
KW	Kris Weemaes		
LA	Luc Audenaerde		
LJ	Leo Janssen		
LS	Louis Schramme		
LSi	Lieven Simons		
LVS	Luc Van Schoor		
MH	Marc Hofman		
ML	Marnix Lefranc		
MM	Maarten Mortier		
NS	Niels Schild		
PBa	Peter Bastiaensen		
PH	Peter Hofman		
RB	Raf Beyers		

Kleine bonte specht - Jan Rose

